

Przeгляд wydawnictw i recenzje

Anna Dąbrowska
IBRKK – Warszawa

Opinia o książce Małgorzaty Julii Radziukiewicz pt. *Redystrybucja dochodów. Kto zyskuje? Kto traci*, PWE, Warszawa 2011

Nakładem PWE ukazała się książka autorstwa Małgorzaty Julii Radziukiewicz pt. *Redystrybucja dochodów. Kto zyskuje? Kto traci?* Monografia poświęcona jest oddziaływaniu efektów redystrybucyjnych świadczeń socjalnych i podatków pośrednich na zmiany w rozkładach dochodów gospodarstw domowych oraz poziom konsumpcji. Stanowi ona wynik realizacji projektu badawczego nr NN 114 117 335 pt. *Redystrybucja dochodów i jej wpływ na poziom konsumpcji gospodarstw domowych, ze szczególnym uwzględnieniem efektów wynikających z polityki prorodzinnej*, finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Projekt był realizowany w Instytucie Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur w latach 2008-2010.

Jest to pozycja o dużych walorach poznawczych. Zakresem analizy efektów redystrybucyjnych Autorka objęła nie tylko wpływ podatków pośrednich i pomocy społecznej, ale również oddziaływanie uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe świadczeń w ramach systemu edukacji publicznej. Do analizy Autorka wykorzystwała przede wszystkim metody statystyczne stosowane w analizie zróżnicowania i rozkładach dochodów oraz metody ekonometryczne umożliwiające badanie wpływu zmiennych – traktowanych jako przyczyny - na poziom konsumpcji gospodarstw domowych.

Praca składa się z czterech rozdziałów. W rozdziale pierwszym zatytułowanym *Cel i zakres dystrybucji dochodów* Czytelnik znajdzie rozważania teoretyczne dotyczące pojęcia nierównomierności podziału dochodów, sprawiedliwości i redystrybucyjnej roli państwa na tle wybranych poglądów i teorii oraz charakterystykę podstawowych narzędzi redystrybucji dochodów, którymi dysponuje państwo. Autorka dokonuje analizy rozkładu dochodów gospodarstw domowych w Polsce w 2008 roku przed uzyskaniem pomocy społecznej, nie-

równomierności tego rozkładu oraz wartości średnich dochodów ekwiwalentnych i zasięg ubóstwa w poszczególnych grupach społecznych. Odniosła się także do nierówności dochodowych występujących w innych krajach świata.

Rozdział drugi zatytułowany *Redystrybucje efekty transferów z pomocy społecznej* ma charakter teoretyczno-empiryczny. Po krótkiej charakterystyce modeli państwa dobrobytu Autorka przybliży struktury wydatków socjalnych w budżecie państwa, podkreślając malejący w czasie udział wydatków na pomoc społeczną w Polsce. Zwraca uwagę na niesprawiedliwe zasady funkcjonowania systemu rolniczych ubezpieczeń społecznych. Biorąc pod uwagę rozdysponowanie wydatków na opiekę społeczną między grupy społeczne i grupy dochodowe oraz typy biologiczne gospodarstw domowych, Autorka poszukuje odpowiedzi na pytanie, czy pieniężne transfery wydatków socjalnych trafiają do najbardziej potrzebujących, a więc do najuboższych gospodarstw domowych? Analiza rozkładów dochodów z pominięciem pomocy społecznej i po jej uwzględnieniu, a także miary koncentracji dochodów pozwoliły potwierdzić prawidłowy podział pomocy społecznej. Jak podkreśla Autorka, zmniejsza się obszar ubóstwa, zwiększają się udziały w dochodach grup gospodarstw domowych w niskim obszarze dochodów i następuje spadek zróżnicowania dochodów. W rozdziale tym Czytelnik może się także zapoznać z analizą wpływu świadczeń edukacyjnych na zmiany w rozkładach dochodów w grupach społecznych i typach rodzin. W podsumowaniu rozdziału Autorka podkreśla, że pomoc socjalna, zwłaszcza ze strony rządu i instytucji, ma na celu poprawę sytuacji finansowej gospodarstw domowych znajdujących się w potrzebie, ale może również polegać na poprawie ich szans edukacyjnych, a tym samym na poprawie ich szans na rynku pracy i w wielu innych aspektach ich życia.

Rozdział trzeci pt. *Redystrybucyjne efekty podatków pośrednich* dotyczy wpływu podatków pośrednich na kształtowanie się dochodów rozporządzalnych i zawiera oszacowania kwot płaconych przez poszczególne gospodarstwa domowe podatków pośrednich oraz rozkładów dochodów hipotetycznych. Czytelnik znajdzie w tym rozdziale analizę zmian w strukturze dochodów budżetu państwa i udziału podatków pośrednich, porównanie stawek podatku VAT oraz porównanie udziału dochodów podatkowych w relacji do PKB w wybranych krajach. Uwagę zwraca obciążenie podatkami przypadającymi na osobę w polskich gospodarstwach domowych poszczególnych grup społecznych i typów biologicznych rodzin. Oszacowanie kwot i udziału podatków pośrednich w dochodach gospodarstw domowych stanowi nowatorskie osiągnięcie Autorki. Jak podkreśla M.J. Radziukiewicz w podsumowaniu rozdziału, zmiany systemu podatkowego w naszym kraju zmierzają w kierunku zwiększania we wpływach budżetowych udziału opodatkowania wydatków. Rosną obciążenia podatkami pośrednimi i jednocześnie maleją obciążenia podatkami bezpośrednimi.

Rozdział czwarty zatytułowany *Wpływ redystrybucji na konsumpcję gospodarstw domowych* poświęcony jest dochodowym uwarunkowaniom oraz oddziaływaniu podatków pośrednich na wysokość konsumpcji. Autorka analizuje dochody gospodarstw domowych w latach 2007-2008 wykorzystując wybrane miary zróżnicowania dochodów ekwiwalentnych, a także przytacza interesujące wyniki badań dotyczące kryteriów wyboru dóbr konsumpcyjnych, stopnia zaspokojenia potrzeb żywieniowych oraz wyposażenia gospodarstwa domowego w dobra trwałego użytku w wybranych latach. Ponieważ źródłem zaspokajania potrzeb konsumpcyjnych są nie tylko bieżące dochody, znajdujemy tu odniesienie do kwestii oszczędzania przy uwzględnieniu grup społecznych, typów rodzin i skrajnych grup kwinta-

lowych. Do analizy wpływu podatków pośrednich na poziom wydatków konsumpcyjnych Autorka wykorzystwała potęgowe modele ekonometryczne. Na podstawie dokonanych szacunków formułuje wniosek, że udział podatku VAT i akcyzy obniża poziom konsumpcji ogółem (wydatków ogółem), ale najsilniej oddziałuje wówczas, kiedy wzrasta udział podatku VAT na artykuły żywnościowe (żywność bowiem należy do grupy wydatków zaspokajanych w pierwszej kolejności).

W podsumowaniu Autorka sformułowała bardzo interesujące wnioski.

Niniejsza monografia w pełni zasługuje na rekomendację Czytelnikom – pracownikom naukowym badającym konsumpcję gospodarstw domowych, studentom ekonomii, zarządzania. Jak słusznie zauważa Małgorzata Julia Radziukiewicz, przedstawione przez Nią metody szacowania podatków pośrednich i szacunku usług edukacyjnych są propozycją rozszerzenia problematyki redystrybucji dochodów, a przedstawione metody ekonometryczne wydatków konsumpcyjnych – propozycją poszerzenia problematyki z zakresu ekonometrycznego modelowania konsumpcji.